

งานจักสานไม้ไผ่พนัสนิคม

งานจักสานไม้ไผ่พนัสนิคม เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะในอำเภอพนัสนิคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ที่สำคัญของประเทศไทย และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) ด้วย

ประวัติความเป็นมา

งานจักสานของพนัสนิคมเกิดขึ้นจากการผสมผสานวัฒนธรรมของชาวลาว ไทย และจีน ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ โดยชาวลาวมีความชำนาญในการจักสานไม้ไผ่อยู่แล้ว จึงนำภูมิปัญญานี้มาพัฒนาร่วมกับวัสดุไม้ไผ่ที่มีอยู่มากในพื้นที่พนัสนิคม ต่อมางานจักสานได้พัฒนาเป็นอาชีพสำคัญของชุมชน และกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ลักษณะเด่นของเครื่องจักสานพนัสนิคม

จุดเด่นของงานจักสานพนัสนิคม คือ

- ใช้ไม้ไผ่คุณภาพดี เหนียว แข็งแรง
- สานด้วยมืออย่างประณีต
- มีลวดลายละเอียดสวยงาม
- มีความคงทน ใช้งานได้จริง

ลวดลายที่นิยม เช่น

- ลายพิกลูร่วง
- ลายดอกบัว
- ลายดาวล้อมเดือน
- ลายไทยประยุกต์

ผลิตภัณฑ์จักสานที่นิยม

ชาวบ้านนำไม้ไผ่มาผลิตเป็นเครื่องใช้หลากหลายชนิด เช่น

- ตะกร้า
- กระบุง
- กระจาด
- กระเช้า
- กระติบข้าว
- ฝาชี
- เสื่อไม้ไผ่
- เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่
- ของตกแต่งบ้านและของที่ระลึก

ปัจจุบันมีการออกแบบร่วมสมัยมากขึ้น เพื่อให้เหมาะกับการใช้งานและการส่งออก

ขั้นตอนการทำจักสานไม้ไผ่

โดยทั่วไปมีขั้นตอนดังนี้

๑. คัดเลือกไม้ไผ่ที่มีอายุเหมาะสม
๒. ผ่าไม้ไผ่ออกเป็นซีก
๓. เหลาเป็นเส้นตอกให้มีขนาดเท่ากัน
๔. นำเส้นตอกไปตากแดดให้แห้ง
๕. เริ่มจักสานขึ้นรูปตามแบบ
๖. ตกแต่งขอบและเคลือบเงาเพื่อเพิ่มความทนทาน

คุณค่าของภูมิปัญญาจักสานไม้ไผ่

- สร้างรายได้ให้ชุมชน
- เป็นอาชีพเสริมของชาวบ้าน
- สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ใช้วัสดุธรรมชาติ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- ช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่

แหล่งเรียนรู้สำคัญ

ผู้สนใจสามารถเรียนรู้ได้ที่

ศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานด้วยไม้ไผ่

ซึ่งมีการสาธิตการจักสานและจัดแสดงผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวบ้านและวิสาหกิจชุมชนหลายแห่งในพจนานุกรมที่สืบทอดงานจักสานไม้ไผ่มาจนถึงปัจจุบัน